

ERAKUSKETA BILBOKO GUGGENHEIM-EN

EURI MOREA

“Poesiaren bidez ematen diegu izena, poema bihurtu arte izenik eta formarik ez duten ideiei; sortzeke dauden horiei”, hala zioen Audre Lorde poeta feminista eta giza eskubideen aldeko aktibistak. Hitzez, erritmoez eta horien baturaz janzen zuen olerkia, apurka-apurka hitzak forma hartuz joan eta hortik bertsoa sortzen zuen arte. Lynette Yiadom-Boakye margolari eta poetak bide bera hartzen du, eta bere margolanetan errealak ez diren pertsonaiak margotzen ditu. Ez dira existitzen, Yiadom-Boakye-ek bere pintzelekin margolan horietako figurei forma eta izana ematen dizkien arte.

JONE ALAITZ URIARTE

Kanpoan bizi den lagun baten bisita aprobeztatu dugu eta Bilboko Guggenheim museora etorri gara. Lagunak tita-niozko eraikin itzela sekula zapaldu ez, eta dozenaka eta dozenaka bisitarirekin batera sartu gara lehertzear dagoen atrio nagusira. Hiru artista hauen erakusketak bisita daitezke: Joan Miró, Oskar Kokoshka eta Lynette Yiadom-Boakye. Zalantzarako tarterik hartu gabe, zuzenean joan gara margolari ingelesaren lana lehenbizkoz ikustera –bisitari gutxien dituen mostra ere bada-. Lehen kolpean, oliba-berde kolorez margotutako horma makurretan topatu ditugun tamaina handiko mihiseek piztu digute atentzioa. Koadroak tonalitate ilunez margotuta daude eta edozelako iragankortasun zeinuetatik at dauden erretratuz josiak; galerietan barrena paseatuta pentsatu dugu pertsonaia horien guztien begiradak gure gainean daudela. Erretratua hitza erabili dugu, baina ez da adiera gutiz zuzena: Yiadom-Boakye-ek

ez ditu bere modeloak erretratatzeko, ez dago modelorik, ez dago inor parean, bere oroimenean dauden irudietatik, albumetatik eta ebakigarrietatik sortzen ditu bere figurak. Forma figuratibo horiek pertsonalitate sendokoak dira eta ñabarduretan hain dira aberatsak, non kosta egiten den sinestea modelo bako erretratuak direla. Hor dago erakusketa honen gakoa.

Lynette Yiadom-Boakye (Londres, 1977) margolaria da, baita idazlea ere, eta Guggenheimen estreinatzen duen bakarkako erakusketa mugarrria da museoaren historian. Izan ere, gutxi dira bakarkako erakusketa bat izan duten artista gaztea –bera da bigarrena Cristina Iglesiasen ondoren; Guggenheim baterako, oso gazte-. *Hala-ko ilunabar bizirik* izenburupean biltzen dira Lynette Yiadom-Boakye-ek azken hiru urteotan egindako 70 bat lan. Konfina-

'Extasi korronteak' 2021.

LYNETTE YIADOM-BOAKYE

mendua, eta bere kasuan, konfinamenduak ekarri zion bakardadean sortutako olioizko margolanak dira, pintzelada azkarrekoak, trazu dinamikodunak, eta gehientsuenetan, tonu ilunekoak. Objek-

'Bihotzen gainean eta adimenaren azpian' 2021.

LYNETTE YIADOM-BOAKYE

tu figuratiboak gailentzen dira margolanetan, gizonetako eta emakumezkoak ageri dira elkarri eragiten, eroso, gustura, irribarretsu, dantzari askotan. Kolore biziko txoriak, erreflexu distiratsuko arrain urdinxkak, trama ugariko alfonbra iletsuak edota koadroaren hondoa desegindako ohea dira pintura hauetan aurkitu ditzakegun apaingarri eta atrezzoak. Obren izenburuei dagokienez, margolanen azken pintzelada bat dira, eta ez obra deskribatzen datozen testuak, obraren osagai zatietzenak baizik.

Lagunari esan diot kostatzen zaiadala leku eta denbora batean kokatzea ikusten ditudan figurak. Haietako asko, etxeko epeltasunean margotzen ditu, oinutsik, alkandorarik gabe, musika entzuten edo koreografia bat entseatzeko; eta koadro multzoak sortzen duen giroak balizko New Orleans batera narama, in-

probisatutako musika doinuen arintasun eta melodiekin. Musika irradiatzen duten pinturak dira, eta antza, Miles Davies-en *Sketches of Spain* ("Espainiako zirriborroak") albuma bidelagun izan du artistak erakusketa hau prestatzen zuen bitartean; nik ere hala daukat testu hau idazten dudala. Baina ez soilik Davies; Prince, Nina Simone edota Aretha Franklinen melodia itsasorrorak obra bat besterekin lotzen duen pentagrama bat izan zitekeen. Erakusketara sartu eta artistak propio sortu duen playlist bat dago entzungai, eta polita da areto haueetatik paseatzea Princeren *I only wanted to one time to see you laughing / I only wanted to see you / Laughing in the purple rain* abestuta.

Artistaren memorian izoztuta iraunduten irudi puskez osatutako eszenak margotzen ditu, mihisearen gainean for-

ma hartzen dihoazen bizipen eta sentimenduak dira. Obra pertsonala da Yiadom-Boakye-ek sortzen duena, bere errealitatea eta testuingurua islatzen ditu bere obretan. Horregatik, besteak beste, margotzen dituen figura guztiak dira beltzak, hala delako bere familia eta ingurua. Zuriak balira, ez liguke atentziarik deituko, ez genuke detaile hori testu honetan jasoko ere, hots, margotzen dituen figura guzti-guztiak direla beltzak. Zentzu honetan, artistari bere obra arrazakeriaren prisma irakurri behar ote den galdetzen diotenean, berak ezetz dio, berak margotzen duena bizi duen mundua besterik ez dela, ez dagoela ezer berezirik horretan. Bere obra, beraz, ez dago ikuspuntu politiko batetik sortua, ez behintzat bereziki politiko batetik, bere inguruak sortzen dion bulkada horretatik abiatuta margotzen du.

Frank Gehryk proiektatu zituen horma kurboetan mihiseak zintzilikatzeak badu bere misterioa, horregatik, hormetatik ihes egiten duten egitura batzuk sortu ditu artistak koadroak tente ikus daitezkeen eta erretratatuaren begirada gu-rearekin gurutzatu dadin. Sarri aipatu du Yiadom-Boakye-ek pazientzia gutxiko artista dela, beharbada horregatik, mihise eta linozko oihaletan uzten dituen marka azkarregatik. Marroiak, beltzak, urdin ilunak nabarmentzen diren mihiseetan, ikaragarri ederra ikusten da horiz margotutako lanpara, tonu laranja dituen kiroleko kamiseta edo mutil gazte dotoreak daraman jaka morea. Paleta kromatikoa konbinaketa honek margolana barru-barrutik argizatzen du, koadroari bizitasuna eta protagonistei arima emanda.

Koadro gehientsuenetan gizonetakoak ageri dira, batzuetan bakarrik daude, beste batzuetan, bikoteka, baina sekula ez emakumezko batekin. Emakumezkoak nabarmen gutxiago dira eta horren gainean galdetu zaioenean, beste behin ere, ea bere obra genero ikuspegitik irakurri behar den, erantzuna ezezkoa da, ez dagoela tankera honetako hautu politikorik bere obran. Irudi irekiak dira, norberak bere irakurketak egin ditzan. Margolanekin batera, paper gainean egindako obra ere badago, klariona eta ikatz-ziriaz egindako marrazkiak dira, lehen aldiz erakutsitakoak. Kolorearen ausentzia, ikatz-ziriaren trazuak, eta trazu eder horrek sortzen dituen forma figuratiboak, artistaren berezko tre-bezia, berriro ere, aurrez aurre jartzen zaizkigu. ●